

Pædagogisk læreplan for Integrerede institution Klerkegade – En del af fællesskabet i Klynge IBØ D August 2022

Indholdsfortegnelse

Hvem er vi?	3
Kerneopgaven i Enhedens navn en del af Klynge IBØ D	4
Nærmeste udviklingszone	4
Pædagogisk grundlag	4
Børnesyn	4
Dannelse	5
Børneperspektiv	6
Leg	7
Læring	8
Pædagogisk læringsmiljø	9
Børn i udsatte positioner	11
Inklusion og fællesskab	13
Børn i udsatte positioner	14
Forældrenes rolle	15
Redskaber i inklusionsarbejdet	15
Tæt faglig ledelse	15
Forældrepartnerskabet	16
Læringsmiljøerne	16
Dynamikken i børnefællesskaberne	17
Børnenes sociale bevidsthed	17
De voksenstyrede aktiviteter og tilbud	17
Faste dagsordener på teammøder, stuemøder, refleksionsmøder ol.	17
Trivselsskemaer	18
TOPI	18
SMITTE	18
Handleplaner	18
Støttepædagog, tale-hørelærer og psykolog	18
Netværksmøder med relevante aktører	18
Fordeling af ressourcer	18
Glidende overgange	19
Vidensoverdragelse i overgangene – vug.afd. til bh.afd, bh.afd. til skole/KKFO	19
Inkluderende aktiviteter med børnene / de unge:	19
Spilleregler	19
De sociale situationer et barn støder på	19
Faste grupper	20
Børnenes stemme og perspektiv	20
Dialogisk læsning	20
Piktogrammer	20
Fri-For-Mobberi	20
Teori, artikler ol.	20

Indholdsfortegnelse - Fortsat

Sammenhæng og overgang	21
Principper for arbejdet med sammenhæng og overgange.....	21
Overgang fra hjemmet til 0-5 års området.....	21
Sammenhæng mellem vuggestueafdelingerne og børnehaveafdelingerne	21
Overgang fra vuggestueafdeling til børnehaveafdeling.....	21
Sammenhæng til børnehaveklassen.....	22
Partnerskabet med forældre om børns læring	22
Principper for forældrepartnerskabet i Klynge IBØ D	22
Mødet i partnerskabet	22
Forventninger i partnerskabet	22
Kommunikationen i partnerskabet.....	23
Platforme i forældrepartnerskabet	24
Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan	25
Inddragelse af lokalsamfundet.....	25
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.....	25
De seks læreplanstemaer	27
Alsidig personlig udvikling	27
Social udvikling.....	27
Kommunikation og sprog.....	28
Principper for arbejdet med kommunikation og sprogindsats.....	28
Pædagogiske aktiviteter med sprogligt fokus.....	28
Metoder til at sprogurdere.....	29
Praksis med handleplaner og metoder til sproglig understøttelse	29
Praksis med sprogurdering.....	30
Definitionen af kommende skolebørn	30
Specifikt for 0-2 års afdelingerne.....	30
Specifikt for 3-5 års afdelingerne.....	30
Krop, sanser og bevægelse	31
Natur, udeliv og science	31
Kultur, æstetik og videnskab	32
Evalueringskultur	32

Hvem er vi?

Vi er en integreret institution med børn mellem 0-6 år med plads til 55 vuggestuebørn og 75 børnehavebørn. Institutionen er en offentlig institution i Københavns kommune. Vi er som institution en del af klynge IBØ D. Vi er ca. 24 ansatte fordelt mellem vuggestue, børnehave, køkkenpersonale, rengøring og gårdmænd.

Vuggestuen

Vuggestuen er placeret i Klerkegade 33 med 4 stuer og med 12 børn på hver stue. Vi er fordelt på 2 etager. Alle 4 stuer er tilknyttede 3 personaler. Vuggestuen har egen lille og hyggelig legeplads, der er indrettet til vuggestuebørn med bl.a. selvvandende plantekasser, sandkasse, leghus og motorisk udfoldelse. Derudover ser vi kongens have som vores baghave, og er derfor ofte besøgt af os. Vuggestuen har ansat en kok der hver dag sørger for en sund og økologisk kost, der følger sundhedsstyrelsen vejledning omkring kost til de 0-3-årige. Vuggestuen har udendørs terrasser til sovebørn og alle børn mellem 0-2 år sover ude i barnevogne. De 2-3-årige sover indenfor i køjesenge. Vuggestuen har særligt fokus på at dele børnene op i mindre grupper gennem hele dagen, da dette har en god effekt for de 0-3-åriges trivsel og læringsudbytte. Derudover er hverdagen i vuggestuen særligt præget af gode og faste rutiner gennem dagen, som giver tryghed og forudsigelighed for det enkelte barn og børnegruppen. Da vi er en integreret institution, opleves det som en naturlighed at vores vuggestuebørn, kommer ud i vores børnehave, når de har alderen og modenheden for dette. Denne overgang er en stor fordel for børn, forældre og personalet, og vi arbejder kontinuerligt på at have en god systematik i overgangen fra vuggestuen til børnehaven i et tæt samarbejde med forældrene, så børn og forældre oplever, at der er et godt kendskab til børnene til inden de skal videre i børnehaven. Dette sikrer vi bl.a. med store-gruppe i vuggestuen og faste besøgsdage for vuggestuebørnene til børnehaven.

Børnehaven

Børnehaven er en udflytterdel af Klerkegade. Vi kører afsted hver dag med bus til Tørveslettegård, som ligger i Smørum ca. 40 minutter i bus fra København. Bussen kører hver dag kl. 8:30 og er hjemme igen kl. 16:00 (om fredagen kl.15:30). Tørveslettegård består af nybyggede bygninger, hvor der er tre stuer, børnenes garderober og toiletter. Det ligger på det økologiske landbrug Grandtoftegård. Vi har 2 huse og børnene er fordelt på 2 stuer i de 2 huse. Tørveslettegård har en meget stor naturlegeplads, som vi har forsøgt at indrette så børnene her får mulighed for at dygtiggøre og udfordre deres grovmotorik samt have sanselige, sociale og udviklende oplevelser i fællesskab og samspil med hinanden. Derudover har vi en mindre legeplads der er asfalteret, så dette giver mulighed for andre lege, som cykling, sjipning, osv. Vi har ligeledes på gården ansat en kok der også her laver en sund og mindst 90% økologisk kost, der følger sundhedsstyrelsen kostråd for de 3-6-årige. Børnehaven arbejder med aldersopdelte aktivitetsgrupper med udgangspunkt i den pædagogiske læreplan.

Pædagogisk profil i Klerkegade

I Klerkegade har vi en profil i natur, bæredygtighed og biodiversitet, som er et særligt pædagogisk fokus for alle klyngens enheder. I vores udflytterdel kommer profilen naturligt til sin ret og er en integreret del af alt, vi laver, men i vuggestuen i byen har vi også fokus på at implementere dette ind i vores pædagogiske planlægning for børnene.

Kerneopgaven i Integrerede institution Klerkegade en del af Klynge IBØ D

”Skabe lige adgang og chancelighed for alle børn og unge i Klynge IBØ D til trivsel, udvikling og læring så de får de bedste forudsætninger for livsduelighed nu og fremover i deres liv.”

Nærmeste udviklingszone

Medarbejderne tilpasser deres praksis til det enkelte barn og unge med fokus på barnets/den unges nærmeste udviklingszone. Nærmeste udviklingszone er forskellen mellem det, barnet/den unge er i stand til at klare på egen hånd og det, barnet/den unge kan klare med en lille smule hjælp fra en voksen eller fra en mere kompetent kammerat.

Pædagogisk grundlag

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber i Integrerede institution Klerkegade, der er en del af fællesskabet i Klynge IBØ D

Børnesyn

- Barnet fødes med forudsætninger
- Barnet er et individ omgivet af betydningsfulde voksne som de er afhængige af
- Børnenes modenhed og evner udvikles gennem barndommen i samspil med andre – i de sociale relationer
- Børn gør altid det bedste de kan ud fra de forudsætninger de har – deres handlinger er altid med baggrund i et motiv og en intention.
- Børn unge er kompetente aktører og eksperter i eget liv med betydningsfulde holdninger og selvstændige rettigheder, der er uafhængige af forældrenes rettigheder og interesser.
- Barnet har ret til at blive hørt i alle forhold, der vedrører det
- Børn har ressourcer til selv at handle i/skabe deres eget liv i varierende grad afhængigt af forudsætninger, kompetencer og robusthed.
- Barnet har en betydningsfuld stemme og giver kompetente bud på hvilke veje det vil gå.
- Børn er aktive medborgere, som gennem deltagelse / inddragelse har mulighed for at præge deres egen hverdag og yde et bidrag til fællesskabet

Vedtager af Forældrebestyrelsen d. 30. maj 2018

Klyngens børnesyn betyder derfor at:

- Vi tager udgangspunkt i barnets tarv, trivsel, tryghed og sikkerhed.
- Vi møder barnet positivt, med imødekommenhed, tillid og anerkendelse samt en tro på at de kan lykkes.
- Vi er opmærksomme på at alle børn gerne vil leve op til det der forventes af dem.
- Vi er opmærksomme på at barnets fortællinger om deres verden er betydningsfuld – børn skal have en oplevelse af at blive hørt, forstået og kunne påvirke eget liv og hverdag.

- Vi giver mulighed for at barnet kan påvirke fællesskabet og er bevidste om at fællesskabet påvirker barnet.

Klyngens børnesyn betyder derfor at – Fortsat:

- Vi skaber de rammer der kan rumme børnene med udgangspunkt i, at det ikke er barnet med udfordringer der har en problematik. Det er rammerne omkring barnet / den unge der skal tilpasses
- Vi giver barnet mulighed for medansvar i eget liv og hverdag
- Vi har en individuel tilgang til hvert enkelt barn – for at behandle dem ens skal vi behandle dem forskelligt fordi de har forskellige forudsætninger.
- Vi ser forskellighederne som en styrke
- Vi har et inkluderende fællesskab uanset udfordringer og alder, modenhed ol.
- Vi er bevidste om at tydelige rammer er en nødvendig forudsætning for, at barnet kan agere i fællesskabet
- Vi indretter den pædagogiske praksis og vores læringsmiljøer med baggrund i barnets evner, kompetencer og behov
- Vi ved at uhensigtsmæssige handlinger hos børn er en reaktion, på det, de ikke lige mestrer eller har udviklet.
- I vores pædagogiske arbejde tager vi udgangspunkt i, at børnene via deres handlinger, prøver at fortælle os noget.
- Vi har fokus på det der er den ønskede adfærd hos børnene / de unge for at fremme den

Dannelse

Principper for arbejdet med dannelse i klyngen

- Dannelse er en livslang proces med kontinuerlig udvikling
- Vi definerer dannelse som almen, demokratisk dannelse, der understøtter evnen til medbestemmelse, selvbestemmelse og solidaritet

Der ligger meget almen dannelse i måden at være sammen på i børnefællesskaberne. Vi har derfor fokus på vores ansvar for at de værdier, normer og forventninger, klyngens børne- og læringssyn giver udtryk for, gives videre til børnene, da vi danner børnene i en bestemt retning. Værdier som børnene skal kunne tage med sig videre i deres møde med andre værdier så de kan sætte dem op imod de værdier som de er dannet af og få noget positivt ud af en livslang dannelsesproces

Solidaritet ser vi som fællesskaber, der rummer individet. Vi arbejder for at give chancelighed for alle børn i fællesskaberne ved at understøtte og fremme deres handlemuligheder i de situationer de måtte komme ud for.

Vi arbejder med demokratisk dannelse, og dermed de samfundsmæssige værdier, ved at alle børn skal

- Have plads i og være en del af fællesskaberne samt give plads til og hjælpe andre.
- Støttes i deres ønsker og behov samt have mulighed for at blive set og hørt dermed have en stemme i fællesskabet, der giver dem mulighed for medindflydelse eller medbestemmelse, der betyder at de er med til at bestemme hvad der skal ske og hvordan det skal ske.

- Opleve at deres perspektiver tages med i vores planlægning af praksis. Hvilket kræver at vi skal kunne rumme de svar børnene giver os og handle så den pædagogiske praksis gennem hele dagen tager udgangspunkt i børnenes stemme.

I dannelsen af det hensynsfulde, kritiske og demokratiske menneske har vi fokus på at indtænke dannelsesprocesser i den pædagogiske praksis, hvor vi understøtter børnenes muligheder for at tænke, udtrykke sig, give andre plads i dialogen / lytte til hinanden, se ting fra flere sider, modpartens intention og deres eget ansvar i relationerne med andre.

Den voksnes rolle i disse dannelsesprocesser er ikke at give færdige svar eller udtrykke private holdninger – men i stedet understøtte en udforskning af børnenes egne tanker omkring et specifikt emne. Vi undersøger emnet med baggrund i deres spørgsmål og lærer dem i processen hvordan de selv kan opsøge den viden de mangler. Samtidig bliver vi klogere på hvad børnene er optagede af så vi kan bygge videre på børnenes interesser og motivation.

Dannelse tænkes ind når vi arbejder med traditionerne i det samfund som vi er en del af, forskellige kulturer børnenes familier har med sig og den variation af udtryksformer de forskellige medier giver os mulighed for.

Vi er derfor meget bevidste om

- Hvordan vi gennem en velorganiseret, struktureret hverdag, hvor alle ved hvad der skal ske, skaber den tid, der skal være for at vi kan lytte til børnene i alle sammenhæng
- Formålet med vores praksis, hvad vi gerne vil opnå og hvordan vi når målet via de aktiviteter vi sætter i gang.
- At bruge vores faglige erfaringer og viden i dannelsesprocessen

Kilder:

Wolfgang Klafki – tysk dannelsespædagog og didaktiker

EMU – [Dannelse og børneperspektiv | emu danmarks læringsportal](http://denstoredanske.dk/Erhverv_karriere_og_ledelse/P%C3%A6dagogik_og_uddannelse/H%C3%B8jskoler_og_oplysningsforbund/dannelse)

http://denstoredanske.dk/Erhverv_karriere_og_ledelse/P%C3%A6dagogik_og_uddannelse/H%C3%B8jskoler_og_oplysningsforbund/dannelse

<https://www.leksikon.org/art.php?n=5209>

Børneperspektiv

Principper for arbejdet med børnenes perspektiv i klyngen

- Vi tager så vidt muligt udgangspunkt i barnets stemme og et inde-fra perspektiv

Vi er meget bevidste om værdien i barnets perspektiv og vi sikrer inddragelse af børnenes perspektiv i struktur, organisering, indretning og den pædagogiske praksis ved at planlægge systematisk, strukturerede processer der er beskrevet i klyngens pædagogiske årshjul. F.eks. børneinterviews med kommende skolestartere

Vi er opmærksomme på at et børneperspektiv ofte er et fortolket voksenperspektiv, dvs. et udefra perspektiv og prøver så vidt muligt at arbejde med et indefra perspektiv

"Er barnets/børnegruppens egne udtrykte oplevelser, holdninger, ønsker osv. Det enkelte barn eller børnegruppe observeres eller spørges direkte, hvorved de voksne opnår et perspektiv 'indefra'. Barnet/børnene kan udtrykke sig verbalt og nonverbalt. Dvs. at selvom et barn ikke er i stand til at udfylde et spørgeskema, indgå i et kvalitativt interview eller en fokusgruppe, så kan de voksne stadig få indblik i et såkaldt indefra-perspektiv ved fx at observere det eller de konkrete børn og derigennem undersøge præferencer, humør, følelsesudtryk osv., som giver en

kvalificeret ide om, hvad barnets eller børnenes perspektiv på noget kunne være. Et godt kendskab til barnet/børnene og deres kontekst kvalificerer naturligvis forståelsen af deres perspektiv.”

Kilde: Hanne Warming – Professor, RUC

Vi øver børnene i den demokratiske dannelse. Vi taler med børnene om at de for at få indflydelse skal sige deres ønsker højt, og vi sætter rammer og strukturer op der understøtter børnenes mulighed for at fortælle de voksne hvad de godt kunne tænke sig ift. f.eks. klargøring, forberedelse, gruppedannelser, legepladsindretning, menuen til måltiderne ol. Vi er som voksne forpligtiget på som minimum at undersøge om tingene kan lade sig gøre og de ting vi kan ændre ændrer vi på så vi i videst muligt omfang imødekommer børnenes ønsker.

Barnets perspektiv understøttes i

- Nærværende, engagerede voksne, der ved hvad deres egen og kollegaernes rolle er i løbet af dagen
- At vi tager os tiden til den daglige dialog med det enkelte barn og børnegruppen – også ift. hvad børnene kan have medindflydelse på eller hvad vi som voksne har observeret.
- I samlingen hvor børnenes behov og ønsker drøftes så det bliver tydeligt for børnegruppen hvad det enkelte barn tænker. Det giver også mulighed for at tale om evt. mulige handlinger så børnene kan høre at der bliver lyttet og efterfølgende følge med i løsningerne.
- Under måltidet hvor oplevelser i løbet af dagen deles og den voksne kan få et indblik i børnene interesser.
- I konflikthåndtering/uenighed i legegrupperne
- At vi som voksne
 - Systematisk planlægger aktiviteter hvorpå alle børn får mulighed for at træde frem i fællesskabet så de kan blive set og hørt.
 - Konstant er nysgerrige på hvor behovet til en ændring kommer fra og undersøge om denne ændring også er det børnene vil og ønsker skal foregå.

Når man arbejder med børnenes perspektiv skal man som voksen inddrage børnene i alt hvad der foregår og kunne lytte til børnenes svar, der til tider kan overraske eller komme bag på os. Vi skaber rum på refleksionsrum til at drøfte børnenes svar, vores egen reaktion på børnenes svar, hvad der kan være baggrund for svarene og hvilke handlinger, der kan gøre det tydeligt for børnene at vi har lyttet til dem. I denne refleksion kan yderligere observation af de situationer børnene taler om planlægges og en evt. praksis, der ikke fungerer fra børnenes side kan justeres. Dette betyder at vi som voksne skal være

- Lyttende og anerkende barnets udtalelser, følelser og holdninger så barnet får en oplevelse af at blive taget seriøst.
- Barnets talerør
- Åbne og imødekommende overfor det børnene siger og være omstillingsparate så det sagte bliver en del af vores planlægning og evt. ændrede praksis

Leg

Arbejdet med børnenes leg tager udgangspunkt i følgende principper:

- Leg er barnets første sprog, begyndelse på dannelse, har altid sig selv som formål og relaterer altid til børnenes erfaringer med omverdenen

- Leg har mange facetter, kan antage helt forskellige former og er udgangspunkt for de læringsprocesser barnet indgår i og skal igennem, hvor de udvikler og bruger både emotionelle, sociale, kropslige og kognitive kompetencer.
- Den pædagogiske praksis har så vidt muligt altid et legende element i sig.

I leg

- opdager, bearbejder, undersøger og eksperimenterer børn med deres omverden og sig selv, alene og sammen med andre.
- får børnene kontakt til og udtrykker deres tanker og følelser, og legen understøtter barnets fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.
- lærer barnet at forhandle, indgå kompromisser og løse konflikter samt i at gå ud og ind af fællesskaber, der betyder at barnet lærer sociale omgangsformer.

Vi er derfor opmærksomme på vigtigheden af at vi

- Anerkender legen som værende vigtig og derfor skaber tid og rum for legen
- Organiserer hverdagen så den understøtter børnenes fordybelse og mulighed for sammenhængende legetid, En respekt for legen, der giver os mulighed for at beskytte børns leg mod afbrydelser og forstyrrelser, uanset om et barn leger selv eller sammen med andre.
- Er opmærksomme på, hvordan legemuligheder opstår, og hvordan vi kan understøtte børns deltagelse i leg og legefællesskaber samt være opmærksomme på, hvordan legefællesskaberne blandt børnene udvikler sig.
- Er nærværende, tilstedeværende, støttende og guidende samt rammesættende så legen udvikler sig positivt for alle børn
- Er opmærksomme på børnenes signaler og tage imod børnene invitationer til at være med i legen.
- Er bevidste om vores forskellige roller og positioner i børnenes lege så vi kan understøtte legens muligheder for at skabe vigtig viden og kompetencer hos barnet
- Kan følge legen og forstå den som fleksibel
- Kan koble os på børnenes leg, lege med børnene og se legen fra børnene perspektiv

Dette betyder at indretningen er flytbar og fleksibel så vi kan tilrettelægge indretningen med udgangspunkt i børnenes interesser og leg så vi kan skabe spændende og inspirerende legemiljøer med tilgængeligt legetøj og redskaber så vi kan vække børnenes nysgerrighed og inspirere til forskellige, udviklende lege hvor barnet kan eksperimentere og bruge fantasien.

Kilder

EMU - [Leg | emu danmarks læringsportal](#)
EVA - Bakspejlet – Legerig læring - [Bakspejlet Tema: Legerig Læring | EVA](#)

Læring

- Læring betegner det, der er lært. Eller den ændring, der har fundet sted.
- Læring indbefatter både fokuseret opmærksomhed og perifer perception – der sker altid medlæring.
- Læring sker
 - Gennem forstyrrelser af den mentale konstruktion. Den lærende konstruerer og rekonstruerer aktivt viden på basis af sine erfaringer.
 - Hele tiden – bevidst og ubevidst
 - I relationen med andre - i både det planlagte og det spontane

- Børn og unge har forskellige forudsætninger og optager læring forskelligt.
- Gode læreprocesser er betinget af trivsel og gode sociale relationer
- Læring forudsætter en aktiv proces, hvor viden genskabes i en ny sammenhæng.
- Den lærende skal selv være en del af processen for at den ønskede læring finder sted

Principperne vedtaget af Forældrebestyrelsen d. 26. september 2018

Udmøntning af principperne:

- Vi har et helhedssyn på læreprocesser med sammenhæng mellem den positive sociale relation, udvikling, læring og dannelse.
- Vi er opmærksomme på at der er biologiske forudsætninger for læring. Hjernen skal være moden til den læring barnet møder.
- Vi er i vores planlægning af praksis opmærksom på at hjernen lærer i helheder (højre hjernehalvdel) og dele (venstre hjernehalvdel) samtidig.
Læs mere: [Hjernebaserede læringsprincipper – Blivklog](#)
- At vi er opmærksomme på at meget af det vi lærer, foregår uden, at vi er bevidste om det. Man kan ved ubevidst association af begivenheder lære noget, på godt og ondt.
- Vi har opmærksomhed og fokus på børnenes forskellige læringsstile – Hvilket betyder at det fysiske/psykiske miljø, indretningen og den struktur/organisering, vi har, tilgodeser, at alle børn, uanset læringsstil, lærer, trives og udvikles.
- Vi indretter enhederne, og planlægger den pædagogiske praksis, med baggrund i vores viden om læringsstile generelt og kendskabet til det enkelte barns læringsstil.
- Vi er opmærksomme på at vi er forskellige og har forskellige baggrunde og læringsstile – nogle trives i bevægelse og kaos, andre trives i system, ro og orden.
- Vi er opmærksomme på at mening er en drivkraft – motivation – for læring. Vi motiverer barnet / den unge gennem meningsgørende aktiviteter
- Vi ved at barnet / den unge vil søge den læring og viden som giver mening for dem eller som de bliver nysgerrig på, hvis de får mulighed for det.
- Vi er opmærksomme på hvilke læringsmiljøer vi tilbyder barnet / den unge. Vi er i vores pædagogiske praksis opmærksomme på hvad praksis betyder for børnenes / de unges udvikling, hvad vi ønsker at lære børnene og hvordan det skal ske
- Vi er opmærksomme på at vores læringsmiljøer giver mulighed for at barnet / den unge
 - Kan være i balance følelsesmæssigt og er tryk.
 - får mulighed for at deltage på flere forskellige måder og er med til at forme aktiviteten.
 - Bliver udfordret og kan eksperimentere socialt, fysisk, kreativt og intellektuelt.
 - Har mulighed for at have deres egne rum, hvor de kan have uformelle lege og relationer
- Vi er opmærksomme på, ”at en stram voksenstyring af den pædagogiske aktivitet kan spænde ben for børnenes / de unges engagement og i sidste ende medføre, at aktivitetens læringspotentiale reduceres ganske betragteligt.” (citater fra Bakspejlet 2016 EVA)
- Vi er opmærksomme på den læring, der er i de daglige rutiner og planlægger den pædagogiske praksis med baggrund i det.
- Vi er bevidste om egen og andres pædagogiske praksis og faglighed og har rum for refleksion over egen og andres praksis, struktur og organisering, så vi løbende kan justere og ændre.

Pædagogisk læringsmiljø

Klyngens læringsmiljøer er med udgangspunkt i følgende principper:

- Læringsmiljøerne er fleksible med udgangspunkt i fagligt fokus og pædagogiske aktiviteter så de er tilrettelagt børnegruppens interesser og behov samt hvilken effekt vi ønsker at skabe for børnene
- Læringsmiljøer skabes i alle dele af den pædagogiske praksis, gennem hele dagen, uanset hvor vi er.

Vi benytter os af forskellige metoder i vores rammesætning, organisering og tilrettelægning for at sikre at vi hele tiden har fokus på optimal effekt for børnene i vores læringsmiljøer

- Systematiske analyser og pædagogisk-didaktiske overvejelser omkring et pædagogisk læringsmiljø, der understøtter børnegruppens kropslige, sociale, emotionelle og kognitive læring og udvikling.
- Organisering hvor Faglige Fyrtårne sikres mulighed for at understøtte den pædagogiske leder i Faglige udvalgsmøder så de kan være med til at understøtte rammesætningen.
- Observationer af praksis, børn og børnegruppen så handleplaner får betydning for rammesætning af praksis
- Børneinterviews ol. metoder, der sikrer børnenes perspektiv i udviklingen af læringsmiljøerne
- At planlægning sker ud fra en udarbejdet SMITTE så daglig praksis, rutiner, overgange og aktiviteter med børnene tager udgangspunkt i en faglig hensigt med fokus på formål, læring og effekt.
- Faste dagsordener på refleksionsmøder
- Ugeplaner, der tydeligt beskriver hvad formålet er med aktiviteten samt hvilken effekt man gerne vil understøtte
- Det pædagogisk årshjul giver en god ramme for jævnligt i løbet af året at tage et nysgerrigt blik på læringsmiljøerne.
- KIDS, der understøtter et nysgerrigt blik på læringsrummet.
- I de daglige dialoger hvor vi spørger os selv og hinanden hvilken effekt det har for børnene.

Jo bedre personalet er organiseret og er bevidste om deres roller jo mere effekt for børnene. Derfor er vi opmærksomme på vigtigheden af at medarbejderne er afstemte med hinanden omkring hvad der skal ske og hvornår det skal ske. Det betyder at medarbejderne med udgangspunkt i ugeplanerne har overvejet hvad der skal ske i rummet og har gjort det parat inden børnene kommer.

Børnene bliver guidet af medarbejderne ift. hvad der skal ske som det næste så de får de bedste forudsætninger for at kunne være aktive ved at gå forberedte ind i det der skal ske.

Vi indretter de fysiske rum så der er flere legemiljøer og sørger for at det er tydeligt for børnene hvad der bliver tilbudt i de forskellige miljøer. Legetøj, materialer, bøger, piktogrammer, farver og punktbelysning kan være med til at tydeliggøre hvad der tilbydes og om dette er et rum for stillesiddende eller aktiv leg/aktivitet

Vi har flytbare møbler så der både kan afskærmes og åbnes op. Det giver mulighed for zoner hvor børnene har mulighed for ro og uforstyrret fordybelse og andre zoner hvor der er mulighed for aktivitet. I den forbindelse er vi bevidste om vores egen position samt at vi som voksne er med til at skabe forstyrrelserne. Vi forsøger at frede børnenes aktiviteter og leg ved ikke at forstyrre dem utidigt eller sørge for at indretningen understøtter at en leg kan fortsætte også efter frokosten og at

have zoner der ikke påvirkes af de daglige rutiner, struktur, organisering og rengøring. Vi er opmærksomme på at ”motorveje” er noget vi har skabt igennem vores indretning og dermed noget der kan ændres på.

Vi fordeler børnene gennem hele dagen så de er færre sammen i hvert rum, gangareal og zoner på legepladsen. Det er både med til at reducere støjniveauet men arbejdet i små grupper betyder også at man som voksen kan få øje på det enkelte barn og hjælpe det barn, der kan have svært ved at være i de større fællesskaber. Reducering af støjniveauet øger deltagelsesmulighederne for særligt sensitive børn, der kan have brug for at være en del af fællesskabet, men kan have svært ved det hvis lydniveauet bliver for højt

Vores voksenstyrede aktiviteter er rummelige så der er plads til at følge børnenes spor i aktiviteten så børnenes deltagelsesmuligheder øges ved at aktiviteten udvikler sig i den retning børnene ønsker.

Kilder:
”Børneinddragelse” + ”Fysiske rammer”, Undervisningsministeriet 2019
Organisering, EVA

[Pædagogisk læringsmiljø | emu danmarks læringsportal](#)
[Inkluderende læringsmiljøer | emu danmarks læringsportal](#)

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes i den enkelte enhed?

Børn i udsatte positioner

Arbejdet med børn i udsatte positioner tager udgangspunkt i følgende principper:

- Altid relationel og opstår i relationen mellem barnet, de voksne, børnefællesskabet og det pædagogiske læringsmiljø.
- Ikke statisk eller noget der som udgangspunkt er gennem en hel dag.

Vi er opmærksomme på at børnene kan være, eller være i risiko, for at komme i en udsat position. Den pædagogiske praksis foregår derfor, som udgangspunkt, i små grupper af børn så det pædagogiske personale i deres aktive deltagelse og involvering kan følge børnenes nysgerrighed og interesser, og den pædagogiske praksis tilpasses så den understøtter det enkelte barns mulighed for deltagelse.

Vi møder børnene med passende udfordringer og positive forventninger og er i den pædagogiske praksis bevidste om:

- At tage udgangspunkt i klyngens normer og værdier beskrevet i klyngens pædagogfaglige grundlag og temaer
- At der i alle sammenhænge kan være børn, der kommer i en udsat position.
- At enhedernes læringsmiljøer
 - Udfordrer alle børns evner på tværs af deres kompetencer
 - Er fleksible så de kan tilpasses, da et barn kan blive udsat grundet de rammer de bliver placeret i.

Vi møder børnene med passende udfordringer og positive forventninger og er i den pædagogiske praksis bevidste om – Forsat:

- Zonen for nærmeste udvikling for det enkelte barn og understøtter barnet i de aktiviteter hvor det har sine styrker og kan understøtte de positive fortællinger om barnet i børnefællesskabet.

Vi arbejder derfor systematisk med observationer den overordnede og den enkelte medarbejders praksis. Vi sørger dermed for at der kommer flere faglige blikke ind over et barns situation, følger op på hvad der er set, drøfter evt. tiltag og evaluerer justeringernes effekt.

De systematiske observationer understøtter også en bevidstliggørelse af om vi er med til at fastholde et barn i en udsat position. Observationer kan afdække om der er børn, der overses eller fastholdes i bestemte fortællinger, der gør, at de ikke bliver set, hørt og forstået.

- Den enkelte medarbejders evne til
 - At fremhæve og sætte lys på ressourcerne hos alle børn og det positive samspil mellem børnene
 - At holde fast i børnenes intentioner og aktivt arbejde med børnenes forskellighed som en ressource samtidig med at vi erkender at dette til tider kan være en udfordring så det bliver legalt at italesætte så den enkelte medarbejder kan blive støttet af nærmeste leder og kollegaerne i at fastholde.
 - At kunne tilpasse en leg eller aktivitet ud fra hvad der opstår
 - aktivt at inviterer børn indenfor i aktiviteter, lege og børnefællesskabet.
 - Aktivt at initiere og/eller deltage i børnenes aktiviteter/lege samt guide børnene i aktiviteten/legen så aktiviteten/legen er attraktiv for børnefællesskabet og/eller udsatte børn frivilligt fastholdes i aktiviteten/legen. Vi er i den sammenhæng meget opmærksomme på hvornår vi går foran, ved siden af og bagved uden at vi overtager en leg.
- Hvilken betydning det har at det pædagogiske personale har kendskab til deres roller og hvad den aktive, bevidste positionering kan gøre for et barn i en udsat position

Vores organisering, hjælpemidler ol. tager udgangspunkt i at understøtte børns deltagelse
F.eks. kan:

- Tydelige, afstemte rutiner og overgange, da de skaber genkendelighed og tryghed.
- Piktogrammer gør det mere gennemskueligt og give børnene flere deltagelsesmuligheder
- Kropslig uro afhjælpes via forskellige remedier – kuglepuder og kugledyner.

Vi bruger Sprograppen, TOPI og lign. som systematiske metoder til at vurdere det enkelte barns trivsel og hvor barnet ikke har en sammenhæng så det er i risiko for at være/blive udsat samtidig med en analyse af børnefællesskabet, og har i vores faglige beskrivelser samt udarbejdelsen af SMITTE inklusion og deltagelsesmuligheder ind i vores overvejelser så vi i vores handleplaner kan blive skarpere på rammerne omkring barnet og klogere på hvilke tiltag vi med fordel kan igangsætte.

Forældrene, til barnet i en udsat position, inddrages så hurtigt som muligt og i partnerskabet med forældrene spørger vi forældrene

- om deres viden om det enkelte barns udfordringer og styrker så blikket på barnets ressourcer kan fastholdes.
- Hvad de gør hjemme ift. de ting, der kan sætte et barn i en udsat position for på den måde at finde frem til den bedste løsning for barnet.

Vi er opmærksomme på at de også er positive fortællinger om deres barn, der pt. er udsat.

Vi er i arbejdet med børn i udsatte positioner opmærksomme på hvilke fortællinger vi fortæller videre til den samlede forældregruppe

- At fortællingerne indeholder klyngens børnesyn samt at de, som forældregruppe, er betydningsfulde rollemodeller for et inkluderende fællesskab
- At der er flere parter og dynamikker på spil i et børnefællesskab.
- At dagbøgerne har positive fortællinger om alle børn.

Vi er selv opmærksomme på at vi i vores interne fortællinger fastholder den professionelle kommunikation, da kategorisering har en negativ effekt ift. at fastholde barnet i et bestemt perspektiv og en stigmatiserende fortælling.

Kilder:

[Børn i udsatte positioner | emu danmarks læringsportal](#)

Udsat position – EVA tema nr. 22 2021

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Inklusion og fællesskab

Principper for arbejdet med inklusion i klyngen

- Alle børn kan i perioder være i en udsat position
- Det er ressourcerne og børnenes styrker, der er fokus på i inklusionsarbejdet.
- Alle børn skal have lige muligheder og adgang for at deltage i fællesskaberne og den pædagogiske praksis.
- Vi tager udgangspunkt i at vi kan inkludere alle børn i børnefællesskabet i den struktur, organisering og pædagogiske praksis, der er, da den løbende justeres med udgangspunkt i børnenes og børnefællesskabets behov.

Vedtaget af Forældrebestyrelsen d. 1. juni 2022

Det relationelle mellem barnet, medarbejderne og forældrene er i et inklusionsperspektiv yderst vigtigt. Det vil til enhver tid være den gode relation og intentionen bagved handlingerne, der ses på af medarbejderne i det inkluderende fællesskab i Klynge IBØ D og det er medarbejderne der har ansvaret for at arbejde for den gode relation og se børnene som ressourcepersoner i børnefællesskabet.

Medarbejderne tilrettelægger strukturen i enhederne så de kan være på forkant med hvilke udfordringer det enkelte barn eller gruppen kan have i den struktur man har pt.

Alle børn skal have lige muligheder og adgang for at deltage i fællesskaberne og de pædagogiske aktiviteter. Det er dermed det pædagogiske personale, der skal sikre at kontekst er inkluderende. De inkluderende læringsmiljøer skal give barnet en oplevelse af at høre til, blive set og anerkendt. Der skal indrettes mindre oaser i det store så der skabes ro omkring de små fællesskaber.

Kontekst skal understøtte muligheden for at få sat de forskellige børns styrker i spil så de bliver set positivt af de andre børn i børnefællesskaberne

Det pædagogiske personale skal have viden omkring hvordan børn kan inviteres ind, hvordan aktiviteterne skal designes inkluderende og hvad de skal indeholde så alle børn har muligheden for at deltage.

Læs mere specifikt om arbejdet med inklusion i klyngen på de kommende sider

Børn i udsatte positioner

Alle børn kan i perioder være i en udsat position grundet forskellige udfordringer og dermed få vanskeligheder i børnefællesskaber. Det der kan være forskellen kan være udfordringens tyngde og tidsperspektivet

Børn i udsatte positioner afdækkes via TOPI, Relationsskemaer, samtaler med forældrene ol. og der ses i første omgang på hvad der kan være den bagvedliggende årsag samt hvad der kan styrkes eller ændres i den pædagogiske praksis for at ændre barnets position.

Det pædagogiske personale analyserer barnet så det er muligt i det pædagogiske arbejde at udfordre samtidig med at det pædagogiske personale hele tiden står klar til at hjælpe og guide samt give mulighed for at barnet kan komme tilbage til sin komfortzone

Der udarbejdes altid en handleplan, der tager udgangspunkt i nærmeste udviklingszone, for at understøtte børn i udsatte positioners muligheder for succesoplevelser, behov og lige adgang til børnefællesskaberne.

Nærmeste udviklingszone

Medarbejderne tilpasser deres praksis til det enkelte barn med fokus på barnets nærmeste udviklingszone. Nærmeste udviklingszone er forskellen mellem det, barnet er i stand til at klare på egen hånd og det, barnet kan klare med en lille smule hjælp fra en voksen eller fra en mere kompetent kammerat.

Kilde: Pædagogfagligt grundlag og temaer

Vi er i analysen af barnet og udarbejdelsen af handleplanerne meget opmærksomme på hvilke krav vi stiller til børnene og hvordan vi bedst muligt kan understøtte deres handlingsmønstre så vi opbygger deres sociale værktøjskasse

Der er en primærvoksen som tovholder på det pædagogiske arbejde med barnet i en udsat position og i samarbejde med forældrene sikrer at alle relevante aktører inddrages. Inddragelse af fagpersoner som talehøre-lærer, støttepædagog og psykolog inddrages på et tidligt tidspunkt for at understøtte det pædagogiske personale i deres muligheder for at inkludere det udsatte barn.

Der er fokus på ressourcerne hos barnet så det pædagogiske personale har mulighed for at udvikle og etablere aktiviteter omkring de interesser og styrker børnene i udsatte positioner har, så muligheden for at vise hvad de kan og gøre dem attraktive for resten af børnefællesskabet gør at de får flere muligheder for deltagelse i børnefællesskaberne. Der er også en skærpet opmærksomhed hos det pædagogiske personale, da et barn i en udsat position ikke altid lige kan rumme det man som pædagogisk personale havde forestillet sig og planlagt. I sådanne tilfælde er der en forventning til det pædagogiske personale om at de har kompetencerne og nærværet så de har mulighed for at ændre i aktiviteten/tilbuddet og perspektivet i aktiviteten så dette barn kan rummes og inkluderes i aktiviteten, hvilket kræver en høj grad af ”nu og her refleksion”

Det pædagogiske personale kompetenceudvikles med det formål at understøtte børn i udsatte positioners muligheder og adgange for at deltage i fællesskaberne.

Der er en jævnlig afvejning af om børn i udsatte positioner bliver så udsat i et alment tilbud at barnet ville trives, udvikles og lære mere optimalt i et mere specialiseret tilbud.

Forældrenes rolle

Det kan være kompliceret og svært at være rummelig som forældre, hvis inklusionsarbejdet har konsekvenser for eget barn. Derfor kan det for forældre være vigtigt at personalet håndterer inklusionsarbejdet intelligent og justerer i praksis så alle får plads. Samtidig med at forældrene også bevarer et åbent sind og er imødekommende

Det pædagogiske personale taler med forældrene, om det specifikke barns udfordringer og de situationer, hvor barnet har svært ved at få adgang til børnefællesskabet, så forældrene kan tale med barnet hjemme

En rolle for forældrene kunne være at give medarbejderne information om hvad børnene oplever i deres dagligdag i enheden. Det vil give medarbejderne mulighed for at handle, evt. justere praksis og håndtere det der dukker op på et tidligt tidspunkt.

Redskaber i inklusionsarbejdet

Tæt faglig ledelse

De pædagogiske ledere er aktive i inklusionsarbejdet og stiller sig til rådighed for medarbejderne i et sparringsøjemed. Der ses på de muligheder, der kan være med at løfte og styrke barnet / børnegruppens kompetencer og understøtte medarbejderne i deres pædagogiske praksis.

Dette betyder at der kontinuerligt ses på enhedernes faglige organisering og struktur så vi altid er på forkant med de forventninger vi har til barnet så de får de bedste forudsætninger for at lykkes i vores forventninger.

Der ses også overordnet på om der er temaer i børnegruppen, der kan sætte nogle børn i en udsat position og hvorvidt organiseringen og planlægningen af den pædagogiske praksis sikrer det bedst mulige børnefællesskab. Hvilket giver os viden omkring hvad børnefællesskabet kan styrkes i og kan byde ind på ift. det enkelte barn. Det er ledelsens og det pædagogiske personales ansvar at have kendskab til børnefællesskabets styrker og potentiale for udvikling så alle børn kan rummes.

Ledelsen følger kontinuerligt op på overordnede data, specifikke børnesager, observationer, situationer og hændelser i hverdagen for at sikre det bedst mulige inkluderende miljø og praksis

Forældrepartnerskabet

Forældrenes perspektiv på barnet er vigtig, da de er betydningsfulde medspillere i børnenes liv. Der er derfor et konstant fokus på at tale med forældrene om barnets trivsel og udvikling så vi får mest mulig viden omkring børnene og det de har med sig fra hjemmet – F.eks. til opstartssamtalen i vuggestueafdelingerne hvor vigtige informationer om barnets første leveår drøftes.

Det sikres at kommunikationsvejene er tydelige så forældrene ved hvor de kan henvende sig og at de møder medarbejdere, der er smilende, imødekommende og lyttende til forældrenes input samt tager forældrenes input til sig seriøst og sagligt.

Udfordringer i inklusionen vil være et fokus og samtaleemne blandt forældrene.

Utrykke forældre, der taler med utrykke forældre, giver ikke en tryghedsskabende effekt. Hvis man har en gruppe/stue, der er særligt udfordret, er informationer fra medarbejderne omkring hvad der sker i overordnede, generelle termer og overskrifter samt hvordan det håndteres vigtig. Det kan være med til at afmystificere – kommunikationen bliver dermed igen vigtig og muligheden for at stille spørgsmål kan også med fordel lægges ind i processen.

Forældre inddrages på et tidligt tidspunkt og senest når der ligger en handleplan på et barn. Medarbejderne er i partnerskabet proaktive og fortæller forældrene om ting, der er sket i løbet af dagen samt hvordan der er taget hånd om det.

En handleplan afstedkommer en forældresamtale og/eller et netværksmøde med forældredeltagelse, hvor handleplan, oplevelser i enhed og hjem samt bekymringer drøftes. Forældresamtaler og netværksmøder afsluttes med aftaler omkring hvordan parterne i fællesskabet løfter opgaven med at understøtte barnet hjemme og i enheden og der følges løbende op med forældrene på aftalerne i processen.

Der er en mulighed for at også forældrene udfylder ALLE MED skemaet. Det giver et bredere perspektiv på barnet til drøftelse på en senere forældresamtale.

Refleksionsværktøjet ”Overgangsbeskrivelse” i overgangen bh.af. til skole/KKFO udfyldes af forældrene og det pædagogiske personale med en efterfølgende forældresamtale hvor de forskellige besvarelser drøftes.

Læringsmiljøerne

De fysiske læringsmiljøer indrettes med henblik på inklusion og lige muligheder og adgange for deltagelse i børnefællesskaberne

Vi sikrer differentierede læringsmiljøer ved at dele børnegruppen op i mindre grupper så de nogenlunde er på samme udviklings- og interesseniveau.

For at sikre børnenes succesoplevelser understøtter vores læringsmiljøer gentagelser og genkendelighed

Når vi gentager en opgave, udvider nervecellerne deres forbindelser, og dermed fremmes vores evne til at løse den pågældende opgave. Den optimale måde at lære på, er dog ikke kun gennem gentagelser.

Det handler også om at udvikle evnen til at kunne forbinde nye input med allerede indlærte færdigheder.

Derfor er genkendeligheden vigtig i det neuropædagogiske arbejde.

Kilde: <https://viss.skanderborg.dk/VIDEN/Artikler1/Neurop%25C3%25A6dagogik/Hjernens-plasticitet-og-inklusion.aspx>

Og mulighederne for at mødes i de mindre fællesskaber og lege

Vi er opmærksomme på hvad situationerne kalder på i løbet af dagen og er opmærksomme på hvilket læringsmiljø dette kræver – Dette betyder at vores læringsmiljøer er fleksible med udgangspunkt i børnenes behov, forskellige læringsstile ol. så vi kan tilbyde det der er nødvendigt.

Dynamikken i børnefællesskaberne

Afdække det sociale miljø i børnefællesskaberne og tilpasse den pædagogiske praksis efter dette. Er der noget i miljøet, der kan ændres på så et barn/børnegruppe bedre kan rumme og rummes. Rammesætning efter børnenes behov.

Børnenes sociale bevidsthed

Kompetent social handling, forudsætter en udviklet social bevidsthed.

Social bevidsthed:

- *Primær empati: At føle med andre, kunne tyde nonverbal kommunikation*
- *Samstemmighed: At lytte modtageligt, at kunne tune sig ind på et andet menneske*
- *Empatisk præstation: At forstå et andet menneskes tanker, følelser og hensigter*
- *Social erkendelse: At have indblik i hvordan den sociale verden fungerer*

Kilde: <https://www.blivklog.dk/inklusion-og-neuropædagogik/>

Vigtigheden af at børnene er kompetente i deres sociale handlinger i et inklusionsøjemed betyder at vi vægter arbejdet med børnenes sociale bevidst højt, hvilket forudsætter at medarbejderne er

- Nærværende, i ro og fordybelse så de fanger de signaler børnene sender til dem.
- Bevidste og prioriterer det der er vigtigt for børnene i den dialog, de har med dem
- Refleksive og analytiske
- Fleksible og kan omstille sig selv, den pædagogiske praksis og rutiner samt miljøerne
- Opmærksomme på deres rolle som forbillede og brugen af følelser professionelt i omsorgsarbejdet.

De voksenstyrede aktiviteter og tilbud

Her er der konstant er en voksen til stede. Hvilket giver alle børn mulighed for at komme til orde og opbygge stærkere relationer i børnefællesskabet. Det er også i disse planlagte aktiviteter at det pædagogiske personale kan få indsigt i det enkelte barns manglende lyst til deltagelse eller læring

Det pædagogiske personale er både i planlægningen og i afholdelsen af voksenstyrede aktiviteter og tilbud meget opmærksomme på at følge børnenes spor og perspektiver så det børnene er optagede af og interesserede i er en del af aktiviteterne og tilbuddene

- Ved åbne aktiviteter som børn kan vælge til eller fra er det det pædagogiske personales ansvar at være opmærksomme på de børn, der ikke deltager.
- Aktiviteterne og tilbuddene kan planlægges efter den børnegruppe, der er i aktiviteten/tilbuddet for at tage højde for muligheden for deltagelse og det inkluderende læringsmiljø

Børnene er forskellige steder udviklings- og intersemæssigt og dette skal mulighederne, adgangene og aktiviteterne i børnefællesskabet afspejle via forskelligartede tilbud og mulighed for at være i gruppe med børn de har relation med.

Faste dagsordener på teammøder, stuemøder, refleksionsmøder ol.

Faste dagsordener sikrer faglige analyser af børn/børnegrupper, den konstante faglige dialog og refleksion omkring de opmærksomhedspunkter, der skal arbejdes med for at sikre en pædagogisk ramme, der understøtter et godt børnemiljø for alle børn med lige muligheder og adgange.

I denne faglige dialog drøftes det enkelte barn/ung og børne-/ungegruppens relationer og tilknytning. Dette kan afstedkomme justering af de aktiviteter, der er planlagt, da interesser og

relationerne har betydning ift. om børnene kan få muligheden for at være en del af fællesskabet i aktiviteten.

Trivselsskemaer

Her gennemgås hvert enkelt barn / ung med hensyn til dets relationer til andre.

TOPI

Der udarbejdes TOPI to gange årligt. TOPI er et internt pædagogisk refleksionsredskab, som retter det pædagogiske personales opmærksomhed mod børnenes trivsel og sikrer at alle børn bliver set og hørt, og at pædagogerne får en større indsigt i børnenes behov samt muligheder eller udfordringer i børnefællesskaberne”.

TOPI understøtter at klyngen kan skabe de rette betingelser for, at alle børn trives, lærer og udvikler sig samt er en del af fællesskabet

SMITTE

SMITTE udarbejdes på de børn vi mener har behov for at blive understøttet i deres muligheder for at være en del af fællesskaberne. Dette er baggrunden for ”I” i SMITTE, hvor vi ser på hvordan vi kan planlægge processen så det giver mulighed for deltagelse.

I udarbejdelsen af SMITTE ses der altid på den omkringliggende kontekst for at få afdækket hvilke udfordringer rammerne giver for barnet så de kan justeres med det formål at rumme alle børn. Barnets stemme får også plads under hensyn til barnets alder og udviklingstrin.

Handleplaner

En konkret plan hvor alle ved hvad deres opgave er og på hvilke tidspunkter planen evalueres.

De pædagogiske ledere læser alle handleplaner med henblik på at opkvalificere og understøtte det pædagogiske personale i deres arbejde med handleplanerne.

Støttepædagog, tale-hørelærer og psykolog

Fagfolk der via observationer af børn/børnegrupper/pædagogisk praksis kan give det pædagogiske personale et indblik i hvilke tiltag i praksis og justeringer, der skal til så disse børn/børnegrupper nemmere kan blive inkluderet og fungere i børnefællesskaberne

Netværksmøder med relevante aktører

Der sendes en dagsorden ud inden netværksmødet så de relevante aktører er forberedte med hver deres perspektiv omkring barnet og/eller børnegruppen.

Deltagende fagfolk har ofte observeret barnet/børnegruppen eller arbejdet med i praksis med baggrund i temaer i handleplanen inden netværksmødet.

Netværksmødet afsluttes med konkrete aftaler om handlinger og opfølgning.

Fordeling af ressourcer

Det pædagogiske personales kompetencer i en medarbejdergruppe benyttes i den fleksible ressourcefordeling

Fra et børneperspektiv skal alle ressourcer fordeles så alle børn får de samme vilkår og der kan være børn og/eller grupper, der i perioder har særlige behov. Det italesættes så der kan ske en fælles planlægning for at fordele de forskellige medarbejderes kompetencer ud til de børn/unge, der har brug for dem.

Glidende overgange

Mere glidende overgange omkring nogle enkelte børn i overgangen fra vug.afd. til bh.afd. – barnet kan ved behov komme tilbage i vug.afd. i en periode nogle dage om ugen.

Vidensoverdragelse i overgangene – vug.afd. til bh.afd, bh.afd. til skole/KKFO

Vidensoverdragelsen er en forebyggende indsats for at få drøftet de opmærksomhedspunkter og gode erfaringer som det afgivende pædagogiske personale med fordel kan videreformidle til det modtagende pædagogiske personale.

Vidensoverdragelse i overgangene kan give det pædagogiske personale en viden omkring relationer, konflikter og hvad der rører sig i det barn/den børnegruppe, der skal videre i en overgang og dermed bedre planlægge aktiviteter, der understøtter inklusion.

Inkluderende aktiviteter med børnene / de unge:

Spilleregler

Spilleregler udarbejdet i samarbejde med børnene om hvordan man er en god ven og hvordan man er sammen som venner på en god måde. Spillereglerne hænges på væggen i en – for børnene – genkendelige form. Det gør det muligt jævnligt at gå tilbage til spillereglerne og tale om dem.

Dette giver også mulighed for at tale med børnene om at de i deres venskaber kan hjælpe hinanden med at blive en del af børnefællesskabet og kulturen.

En anden måde at illustrere det på er ”En venskabsblomst” hvor man, i dialog med børnene, på hvert kronblad skriver hvordan man er en god ven eller hvad der er hyggeligt i et fællesskab.

De sociale situationer et barn støder på

Det pædagogiske personale støtter

- Børnene i at afkode – ”hvor er min grænse” – hvor er din grænse
- Op omkring børnenes handlinger og sørger for at der er handlemuligheder omkring barnet og gruppen.

I vuggestueafdelingerne, hvor indkøringen er barnets første møde med andre, agerer det pædagogiske personale talerør for børnene. Her handler det om helt simple fokusord og handlinger

- At øve sig i at sige til og fra
- Legeordet ”Stop”
- Øve sig i turtagning
- Øve sig i at vente på at det bliver ens tur
- Øve sig i at sætte ord på hvad man gerne vil med den person man er sammen med.

Hvor fundamentet for hvordan barnet møder andre i de forskellige overgange de skal igennem i livet lægges.

Det pædagogiske personale tager løbende en snak om sociale situationer – evt. via billeder/piktogrammer – Det giver mulighed for at få italesat det med at blive inkluderet i

fællesskabet samtidig med at det pædagogiske personale kan blive klogere på hvordan børnene tænker om disse situationer.

Det pædagogiske personale er selv rollemodeller og viser børnene gennem dialogen og de voksnes tilgang til børnene, hvordan man med respekt for hinanden kan rumme og dermed inkludere hinanden

Faste grupper

Faste børnegrupper med det formål at understøtte deres kompetencer og give dem bedre muligheder for positivt at være en del af fællesskaberne

Børnenes stemme og perspektiv

Alt efter alder – metoder der giver mulighed for at tage børnenes perspektiv

- Børnene får mulighed for at tage billeder af de steder hvor de kan lide at være og hvor det er rart at lege sammen hvilket giver mulighed for at tale om billederne og få et indblik i børnenes tanker og oplevelser.
- Børneråd hvor børnene italesætter deres behov og ønsker for spilleregler, aktiviteter ol.

Dialogisk læsning

Alle børn har mulighed for at byde ind og være i dialog omkring bogen i dialogisk læsning.

Aktiviteter, der kan give børnene en begyndende nysgerrighed for skriftsproget. Det er en del af de planlagte aktiviteter i hverdagen. Fokus på at arbejde med sproget.

Piktogrammer

Navnemærke og symboler – At forbinde et symbol med noget giver visuelle muligheder for at alle børn kan finde deres ting, ved hvad et område skal benyttes til osv.

Fri-For-Mobberi

Fri for Mobberi er et forebyggende antimobbeprogram til 0-9-årige børn, fagfolk og forældre, som Mary Fonden og Red Barnet står bag.

Programmet består af pædagogiske materialer, der gør det nemt målrettet at styrke børnefællesskabet og forebygge mobning.

Læs mere: <https://www.friformobberi.dk/>

Teori, artikler ol.

- Inklusionspolitik BUF
- Inklusionsguide BUF
- Læsepolitik BUF
- Inkluderende fællesskaber i dagtilbud – EVA - <https://www.eva.dk/dagtilbud-boern/inkluderende-faellesskaber-dagtilbud>
- Socialpædagogik – Integration og inklusion i det moderne samfund, Bent Madsen, Hans Reitzels Forlag
- Struensee – Analyse af specialområdet
- Hjernens plasticitet og neuropædagogik - <https://viss.skanderborg.dk/VIDEN/Artikler1/Neurop%25C3%25A6dagogik/Hjernens-plasticitet-og-inklusion.aspx>
- Den formbare og sociale hjerne - <https://www.blivklog.dk/inklusion-og-neuropaedagogik/>

Sammenhæng og overgang

Principper for arbejdet med sammenhæng og overgange

- Sammenhængende overgange, som
 - En naturlig, konstant del af børnene og de unges udvikling
 - Passende forstyrrelser, der sikrer børnenes / de unges livsduelighed nu og på sigt.
- Sammenhængende overgange, der
 - Øger muligheden for barnets og den unges tryghed, trivsel, udvikling og læring
 - Er forberedte, forudsigelige og genkendelige

Principper vedtaget af forældrebestyrelsen d. 9. november 2017

Overgang fra hjemmet til 0-5 års området

På den enkelte enheds hjemmeside kan nye forældre læse om institution og downloade velkomstpjecer. Udover det er der mulighed for en rundvisning hvor forældrene kan få supplerende informationer og et indblik i enhedens kultur.

Barnets opstart i institutionen planlægges i samarbejde med forældrene, så opstarten bliver så tryk og hensigtsmæssig som muligt, med udgangspunkt i det enkelte barn og familien.

Nedenstående indsatser i overgangen foregår kun i nogle vuggestueafdelinger i klyngen:

- Ved opstart afholdes en forventningsafstemning sammen med forældrene
- Indkøringsbarnet får tilknyttet en primærpædagog.
- Forældresamtale afholdes ca. 3 måneder efter start i vuggestueafdelingen.

Sammenhæng mellem vuggestueafdelingerne og børnehaveafdelingerne

Enhederne tilstræber at fungere som et helt hus med et fælles børnesyn, et fælles pædagogisk fundament og et tæt samarbejde på tværs af afdelingerne. Dette betyder at overgangen fra vuggestueafdelingerne til børnehaveafdelingerne foregår i en proces der skaber genkendelige rammer for børnene.

Overgang fra vuggestueafdeling til børnehaveafdeling

Datoen for det enkelte barns skift fra vuggestueafdeling til børnehaveafdeling er ud fra en faglig vurdering (barnets ressourcer indenfor både fysisk selvstændighed, sociale og følelsesmæssige kompetencer). Denne faglige vurdering er udgangspunktet for den dialog med forældrene hvor beslutningen om hvorvidt barnet er klar til nye udfordringer tages. Dermed er det ikke nødvendigvis de ældste børn der skifter fra vuggestueafdelingen til børnehaveafdelingen. Forældrene til de kommende børnehavebørn bliver i beslutningsprocessen om skiftet orienteret om, hvordan de kan støtte op om forberedelsen af vuggestuebarnets overgang til børnehaveafdelingen.

Alle vuggestuebørn kommer på besøg i børnehaveafdelingen inden start. Der er lidt forskel på besøgspraksis i børnehaveafdelingerne alt efter om enheden har en børnehaveafdeling på adressen eller om det er en udflytterafdeling.

Pladsen i børnehaveafdelingen tilbydes til en given dato som er fastsat af enheden og forældrenes deltagelse i barnets indkøring i børnehaveafdelingen planlægges med den enkelte forælder.

Nedenstående indsatser i overgangen foregår kun i nogle enheder i klyngen:

- Der sendes et velkomstbrev fra børnehaveafdelingen til barnet i vuggestueafdelingen
- Forældresamtale hvor afgivende og modtagende primærpædagog deltager

- Overgangsmøder mellem vuggestueafdeling og børnehaveafdeling
- De nye børnehavebørn kommer i en gruppe for sig sammen med andre unge børnehavebørn. I denne gruppe lærer børnene hvad det vil sige at være børnehavebarn. De voksne lærer børnene at navigere i børnehaveafdelingens rammer. Gruppen har aktiviteter for sig selv og går på ture for sig selv.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Partnerskabet med forældre om børns læring

Principper for forældrepartnerskabet i Klynge IBØ D

- Partnerskabet er et fælles, forpligtende projekt omkring:
 - Den organisatoriske kontekst:
 - Kulturen
 - Pædagogiske praksis
 - De økonomiske rammer via repræsentantskabet
 - Det pædagogfaglige grundlag og teori
 - Barnets samt børnegruppens trivsel, udvikling og læring
- Grundlaget er samarbejde og anerkendelse i et ligeværdigt, værdifuldt møde mellem det professionelle og det private til størst effekt for det enkelte barn/ung og børnegruppen.

Mødet i partnerskabet

Forældrepartnerskabet er et ligeværdigt møde mellem det professionelle og det private med forskellige viden, roller, opgaver og ressourcer

- Det professionelle baserer samarbejdet på faglig viden, barnets/den unges trivsel, udvikling og læring som omdrejningspunkt med udgangspunkt i det fællesskab barnet er en del af.
- Det private er baseret på individuelle forventninger/følelser med baggrund i individuelle holdninger til hvad et dagtilbud eller fritidstilbud skal indeholde og tilbyde.

Forventninger i partnerskabet

Derfor er kommunikationen og tydeligt italesat gensidige forventninger vigtigt i forældrepartnerskabet. Der skal være:

- En høj grad af åbenhed, dialog og løbende kommunikation på daglig / jævnlig basis
- En dialog/kommunikation fra ledelse/personale til forældre, der understøtter forældrenes tillid og tryghed

Ledelsen/personale og forældre i et partnerskab

- Er opmærksomme på hvor vigtigt
 - Den gensidige forventningsafstemning er
 - Italesættelsen af hvordan vi i fællesskab når det fælles mål for barnet / børnene er.
 - Den forpligtende samarbejdsaftale mellem ledelsen/personalet og forældrene er
 - Det fysiske møde i dagligdagen og den daglige dialog er
 - Det er at efterlever de beslutninger der er taget i fællesskabet i enheden / klyngen
- Går til nærmeste relevant part i sin kommunikation så tingene placeres de rette steder. Dette betyder at den enkelte i først omgang kontakter den nærmeste samarbejdspartner man tænker kan løse udfordringen eller man har et problem med. Hvis dette ikke ændrer tingene, går man til næste led i det organisatoriske hierarki.
- Er gensidigt forpligtiget til at holde dialogen – også i de svære samtaler
- Tager ansvar for deres rolle i den konstruktive dialog/kommunikation og kommer med konstruktive løsninger ved utilfredshed og frustration
- Er opmærksomme på at fastholde en hyppig kommunikation i ekstraordinære situationer i hjemmet / enheden / klyngen
- Ved hvad det betyder at have en tydeligt defineret og italesat pædagogisk retning, hvor det bliver tydeligt at dag- / fritidstilbuddet, barnet træder ind i hver dag, er et læringsrum
 - Personalet italesætter hensigten / de pædagogiske overvejelser omkring aktiviteterne og den pædagogiske praksis på daglig / jævnlig basis
 - Personalet delagtiggør og opgrader forældrenes viden om personalets praksis på daglig / jævnlig basis – Hvilke begreber / metoder / handleplaner der arbejdes efter og hvordan det helt præcist sker i praksis

Kommunikationen i partnerskabet

Ledelsen/personalet har følgende forventninger til forældrene i kommunikationen:

- Vigtigt at forældrene kommer og fortæller om de ting der undrer
- Vigtigt at give sig den tid man har brug for ift. lige at få talt sammen
- At forældrene følger med på de digitale platforme enhederne har der tilbyder kommunikation
- En opmærksomhed om at forældre facebookgrupper, skoleintra, forældre sms-kæder ol. kan være udfordrende, for den konstruktive dialog i enhederne, i de tilfælde hvor gruppen bliver brugt til den enkelte forældres frustrationer.

Forældrene har følgende forventninger til ledelse/personale i kommunikationen

- Tidlig, nysgerrig og tydelig forebyggende dialog
- At der aktivt gøres brug af den viden forældrene kommer med.
- En faglig italesættelse af hvad der pædagogisk understøtter barnets/den unges udvikling og dermed en italesættelse af hvad forældrene kan gøre for at understøtte det pædagogiske arbejde.
- En guidning af hvor forældrene skal lægge kræfterne i samarbejdet om det enkelte barn/ung og fællesskabet.
- Skriftlig kommunikation, der tydeligt beskriver budskabet
- Informative nyhedsbreve
- Gode hjemmesider

Platforme i forældrepartnerskabet

- De digitale platforme
 - Hjemmesiden
 - Aula
 - Kommunikationsplatform på daglig basis - Beskeder fra forældrene til personalet og omvendt
 - Dagbøger, der er en beskrivelse af dagen
 - Mail
- Forældrerundvisninger – forgår efter behov på engelsk
 - Orientering om hvad et dansk dagtilbud / fritidstilbud indeholder og kan tilbyde
 - Gensidig forventningsafstemning – Hvilke forventninger der er til forældrene og hvad personalet tilbyder.
- I indkøringsperioderne
 - Opstartssamtaler hvor formålet er videns indsamling /deling og forventningsafstemning.
 - På 0-5 års området – 3 måneders samtaler hvor erfaringer med den første tid og samarbejdet mellem personale og forældre drøftes
- Den daglige dialog
 - Ved aflevering og afhentning, hvor de korte dialoger tages
 - Forældrene kan altid kontakte stuepersonalet/kontaktpædagogen og omvendt.
- Forældresamtaler

Der er altid sat en tydelig ramme for forældresamtalen med en dagsorden, der beskriver indhold for samtalen og deltagere til samtalen

 - Afholdes med baggrund i et ønske fra personalet eller forældrene
 - Afholdes med baggrund i overgang fra et tilbud til et andet.
 - Netværkssamtaler ifbm. en overgang fra dagtilbud til fritidsinstitution til fritidscenter og internt i fritidscenteret fra fritidsklub til ungdomsklub
 - Med baggrund i TOPI og Sprogtest på 0-5 års området
 - Vidensoverdragelsessamtaler for kommende skolebørn
 - Netværksmøder i skoleregi på 10-18 års området

Indhold er forskelligt alt efter baggrund for forældresamtalen. Personalets perspektiv og forældrenes perspektiv drøftes. Ressourcer og udfordringer afdækkes og fælles indsatser aftales.

Platforme i forældrepartnerskabet - Fortsat

- Parterne forlader en forældresamtale med enten en dato for et nyt møde som de kender dagsorden for og/eller et tydeligt billede af en fremtidig handleplan indeholdende forpligtende indsatser i enheden/hjemmet, der vil understøtte barnets/den unges fremadrettede trivsel, udvikling og læring.
- På 10-18 års området kan det være sammen med lærerne fra den relevante skole.
- Det årlige pædagogiske tilsyn, hvor en repræsentant fra forældrerådet gives mulighed for at deltage
 - Forældremøder 1-2 gange årligt
 - Stue- / Teamforældremøder efter behov
 - Forældreråds- og forældrebestyrelsesmøder 4 gange årligt
 - Dagsordener og referater fra forældreråd og forældrebestyrelse er lettilgængeligt for forældrene

- Pjecen ”velkommen til forældreråd og forældrebestyrelse” drøftes hvert år til de konstituerende forældreråds- og forældrebestyrelsesmøder.
 - Forældrekafe
 - Et arrangement, der på daglig/jævnlig basis er god ift. at bibeholde kontakten.
 - Traditioner i enheden
 - Fastelavn, Sommerfest, Julearrangement, Fællesspisning, Afslutningsfest ol.
- Nogle af traditionerne er med forældreinddragelse hvor forældrene både har indflydelse på indhold og har opgaver.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

Inddragelse af lokalmiljøet åbner klyngens dagtilbud op for omverdenen og bidrager derved til børnenes dannelse, læring og blik for at vi er en del af et større fællesskab.

I den pædagogiske praksis indtænker vi åbent og nysgerrigt de muligheder der er i lokalmiljøet – plejehjem, kirken, den lokale sportshal, KKFOen, biblioteker, teatre, museer, statuer ol – da det alt sammen er med til at understøtte børnenes verdensbillede, kulturbegreber, dannelse, og læring. Samarbejdet med lokalmiljøet giver også det pædagogiske personale mulighed for fælles kompetenceudvikling og sparring via lokalmiljøets viden og ressourcer.

Vi er meget opmærksomme på hvilke muligheder, der ligger i at invitere lokalmiljøet ind i klyngens dagtilbud, gøre brug af frivillige og dermed få friske øjne på vores praksis og indretning.

”Et udefrakommende blik kan med respekt for den eksisterende praksis i dagtilbuddet styrke refleksionen over egen praksis og bidrage med supplerende perspektiver og inspirerende eksempler og understøtte opmærksomheden på børnenes perspektiv.”

Kilde: ”Samarbejdet med det omkringliggende samfund”
[Inspirationsark Samarbejde med det omkringliggende samfund.pdf \(eva.dk\)](#)

Vi er ikke kun brugere af lokalmiljøet. Klyngens dagtilbud er også lokalmiljø for byens borgere, ved at tilbyde lokalmiljøets borgere brug af udearealerne udenfor åbningstiden.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Vi er opmærksomme på at børnemiljøet skal give de mest optimale muligheder for at understøtte børnenes trivsel, udvikling og læring. Vi skaber miljøerne med udgangspunkt i børnenes stemme, ønsker og behov – et børneperspektiv – iblandet det vi ved har evidensbaseret effekt for børnenes læring, udvikling og trivsel samt en respekt for mangfoldigheden i læringsstile og udviklingstempo.

Vi arbejder med fysiske og æstetiske rammer, der udfordrer og vækker børnenes nysgerrighed i en tryk ramme, så de optimerer muligheden for børnenes trivsel, sundhed og læring

Vi arbejder med et psykisk børnemiljø, der understøtter børnenes sociale kompetencer og respektfulde relationer i børnefællesskabet.

Vi vurderer børnemiljøet, som en del af evalueringen af læreplanen hvert andet år, i et børneperspektiv, der indeholder børnenes oplevelser af børnemiljøet under hensyntagen til deres alder og modenhed.

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Social udvikling

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Kommunikation og sprog

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Principper for arbejdet med kommunikation og sprogindsats

- Alle børn og unge har potentiale til at udvikle deres sprog.
- Børn er forskellige med forskellige baggrunde og lærer sproget forskelligt.
- Børns sproglige udvikling styrkes af succesoplevelser når de bliver lyttet til og forstået. Vi vægter derfor højt at alle får chancen for både at udtrykke sig i sprog, tænke over sproget og forstå sprog.
- Gennem sproget udvikler barnets sin identitet og selvfølelse, og sproget er en forudsætning for barnets tilegnelse af relationer, ny viden og kompetence.
- En tidlig indsats i sprogarbejdet og læsekulturen understøtter overgangene og skolemodenhed og fremadrettet livsduelighed.
- Det er personalets ansvar at planlægge en differentieret pædagogisk praksis tilpasset det enkelte barns læringsstil, der understøtter sproget og den sproglige udvikling.
- Sprogarbejdet understøttes af nærværende, engagerede voksne der tager udgangspunkt i børnenes/de unges nærmeste udviklingszone i tæt samarbejde med forældrene.

Principper vedtaget af forældrebestyrelsen d. 28. februar 2019

Alle medarbejdere er ansvarlige for det sproglige arbejde i enheden og så mange som muligt sendes på kurser i sprogudviklingen og den årlige sprogkonference i BUF

Der sættes ord på al praksis. Personalet lytter meget, griber det barnet siger og det barnet er interesseret i samt hjælper på vej sprogligt
Barnets kropsbevidsthed vækkes gennem sproget ved at personalet sætter ord på følelser og handlinger

Praksis med to-sprogede børn

Modersmålet bruges som udgangssprog. Personalet bestræber sig på at lære nogle af de vigtige ord på barnets modersmål og bruger disse ord i dialogen med det to-sprogede barn. Derefter sættes det danske sprog på.

Pædagogiske aktiviteter med sprogligt fokus

- Dialogisk læsning
- Biblioteksture hvor man læser bøger og bruger aktiviteterne på biblioteket.
- Bøgerne er tilgængelige for børnene
- Rim, remser og vers
- Sproglig leg med ord. Pjattesætninger og -navne

- Sang – både med og uden sangkufferter
- Bevidst arbejde med begreberne – Forholdsordene: ovenpå, nedenunder, ind, ud, foran, bagved, op, ned osv.
- Sprogkufferter

Personalet er opmærksomme på børn, der har udfordringer med sproget. Til stuemøderne drøftes hvilke børn, der har brug for hvilken sproglig indsats

Metoder til at sprogvurdere

- ALLE MED
 - Er beregnet til udviklingsbeskrivelse af 1-5-årige og kan bruges til at følge med i, om barnet udvikler sig, som det gerne skulle, eller om der er nogle områder, der ikke er udviklet aldersvarende, og som kræver en ekstra indsats. ALLE MED er særligt relevant til tidlig opsporing og indsats i forhold til børn med sproglige vanskeligheder. Materialet er oplagt til for eksempel at belyse behovet for 3 års sprogvurdering.
- TRAS
 - Et pædagogisk observationsmateriale, der er udviklet med henblik på at kunne registrere sprogudviklingen hos børn i alderen 2-5. TRAS giver mulighed for at sætte fokus på det sproglige miljø i institutionen samt at planlægge en særlig indsats på udvalgte områder
- Sprogtrappe
- TOPI

Samtlige børn gennemgås i januar (kommende skolestartere året efter), marts og september

 - Understøtter at klyngen kan skabe de rette betingelser for, at alle børn trives, lærer og udvikler sig.
 - TOPI er et internt pædagogisk refleksionsredskab, som retter det pædagogiske personales opmærksomhed mod børnenes trivsel og sikrer at alle børn bliver set og hørt, og at pædagogerne får en større indsigt i børnenes behov.
- 3 års vurdering
 - Sætter sit præg på hvilke aktiviteter, der er i den pædagogiske praksis. Med baggrund i de handleplaner testen afstedkommer planlægges specifikke pædagogiske aktiviteter med et indhold, der understøtter sprogarbejdet ift. handleplanerne.
- 5 års vurdering
 - Er en metode til at evaluere den sproglige understøttelse i den pædagogiske praksis så enheden / det enkelte team / den enkelte stue kan planlægge en fokuseret indsats så samtlige børn sprogligt kan opkvalificeres.
 - Ligger i perioden slut august – start oktober så testen kan skabe fokus og understøtte det pædagogiske arbejde med kommende skolebørn samt opkvalificere vidensoverdragelse til fritidsinstitution / skole eller arbejdet omkring skoleudsættelse

Praksis med handleplaner og metoder til sproglig understøttelse

- SMITTE modellen
- De 5 F'er
 - Få ord
 - Fremhæv ord
 - Forsigtig og langsom
 - Forklar og vis (ned i øjenhøjde, sæt ord på det vi ser)

- Fem gentagelser i en sætning.

Målet er at få afklaret hvilke sprogstrategier, der fungerer for barnet.

Det, som fungerer, er at gentage ordene i rutinerne. ” Sig det, så det kan ses – så kroppen kommer med – så følelserne kan ses.” f. eks. trampe samtidig med at ordet elefant siges.

Praksis med sprogvurdering

- Samtlige 3-årige (2;10-3;2 år) skal vurderes, så der aktivt tages stilling. Denne stillingtagen sker ikke via en test men via sprogtrappeindplacering hvor en faglig overvejelse omkring hvorvidt om en test er relevant for det enkelte barn indgår
- I overgangen mellem vuggestue og børnehave skal børnehaveafdelingens personale altid spørge vuggestueafdelingens personale om barnet er sprogvurderet
- Samtlige børn, der skal starte i skolegruppe 1. maj sprogvurderes i februar som en del af planlægningen af indhold i skolegruppen
- Samtlige 5-årige (kommende skolebørn) sprogtestes slut august – start oktober

Definitionen af kommende skolebørn

- Børn der fylder 5 år inden d. 31. december samt børn hvor forældrene har udtrykt ønske om at barnet skal i skole året efter.”

Specifikt for 0-2 års afdelingerne

Muligheden for at kunne tale sammen i øjenhøjde sikres gennem indretningen.

I puslesituationen er der en tæt 1:1 kontakt, hvor alt italesættes.

Barnets tålmodighed og evne til at lytte til andre vækkes gennem en italesættelse af at man taler en ad gangen – ikke i munden på hinanden.

Pædagogiske aktiviteter med sprogligt fokus:

- Snakketure hvor formålet med turene er at tale om alt det de ser undervejs
- Maden præsenteres før de spiser
- Fysisk guidning – tegn til tale
- Taler med ”små stemmer” eller slukker lyset
- Sprogkufferter
- Fagtesange – sange med fagter, der understøtter det man synger om
- Den taktile sans (følesansen). F.eks. et æble – hvordan ser det ud, lugter det, føles det, smager det.
- Skriftsproget – som et billede – deres eget navn
- Temauger om farver

Specifikt for 3-5 års afdelingerne

Personalet hjælper børnene til at sætte ord på alt hvad der sker, barnets ønsker, følelser og handlinger – også i konflikthåndtering

Barnets opmærksomhed på lydniveau vækkes gennem bevidst brug af lyde og stemmer, Hvad gør lyde ved os, hvad gør niveauet på lyden ved os, hvilke lyde bruges til bestemte ord.

Pædagogiske aktiviteter med sprogligt fokus:

- Fortællinger
- Teater

- Billeder – Personalet får barnet til at fortælle om billedet, der spørges til situationen billedet beskriver, der sættes ord på følelser, handlinger og løsninger samt hvad barnet tænker kunne gøres anderledes. En måde at lære barnet at aflæse hinandens nonverbale signaler.
- Fotografier af børnene og de aktiviteter de har været igennem bruges i dialogen med børnene.
- Højtlesning – med billeder
- Højtoplæsning uden billeder – Billeder i hovedet er med til at skabe sproget og vækker barnets evne til en sproglig forståelse af en historie.
- Sprogmand, hvor vi lægger særligt vægt på sproget
- Samling hvor der tales om årstider, ugedage, vejret ol.
- Sproggrupper
- Kims leg
- Bogstav genkendelse via børnenes egne navne

Krop, sanser og bevægelse

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Natur, udeliv og science

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Kultur, æstetik og videnskab

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Evalueringskultur

Målet for evalueringerne er at skabe forståelse for den pædagogiske praksis vi har og blive klogere på vores egen og andres praksis med henblik på forbedring og opmærksomhed på den pædagogiske praksis. Vi skal forbedre den pædagogiske praksis til størst mulig effekt for børnene så børnenes trivsel, udvikling og læring understøttes bedst muligt.

I evalueringerne er målet derfor at

- Blive klogere på, om læringsmiljøerne vi skaber for børnene, giver den effekt for dem, der understøtter kerneopgaven
- Hvad vi lærte
- Hvad vi evt. vil justere for at forbedre og skabe større effekt for børnene og målet i vores kerneopgave

Vi arbejder med læreplanstemaerne i en struktur, der betyder at der ved hvert forløb med et specifikt læreplanstema er en opstart, hvor en overordnet SMITTE for læreplanstemaet udarbejdes med udgangspunkt i de to pædagogiske mål. I den overordnede SMITTE for læreplansteamet aftales en metode, der sikrer en systematisk dokumentation af det pædagogiske arbejde i forløbet og en løbende evaluering på f.eks. stuemøder/refleksionsrum og afdelingsmøder. I forløbet er der på personalemøder en delevaluering og en slutevaluering af den overordnede SMITTE, der sikrer opfølgning og tilpasning af de pædagogiske tiltag

For at nå målet for evalueringerne skal den overordnede SMITTE for det enkelte læreplanstema indeholde klare, konkrete delmål, tiltag og tegn på at vi har nået målene for at vi kan vurdere hvilken effekt tiltagene har haft for børnene.

Når vi har evalueret med udgangspunkt i spørgsmålene fra EVA - [Redskab til selvevaluering | emu danmarks læringsportal](#) – forholder vi os til det der er kommet frem i evaluering og videreudvikler på den pædagogiske praksis med udgangspunkt i hvad vi kan se, skal forbedre for at målene i kerneopgaven nås